ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

រដ្ឋបាលជលផល

ឯកសារស្រាវជ្រាវ

ការផ្តល់

សម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចក្នុងដែនទេសាទ

រៀបរៀងដោយ :

សាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត ណៅ ធួក "ប្រតិភូរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទទួលបន្ទុកជា ប្រធានរដ្ឋបាលជលផល"

លោក សំ សត្យា "អនុប្រធាននាយកដ្ឋានកិច្ចការរដ្ឋបាលនិង នីតិកម្ម"

ឧបត្ថម្ភដោយ :

អង្គការ សម្ព័ន្ធភាព ដើម្បីអភិរក្សធនធានជលផល(FACT)

ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១២

មាតិកា

អារម្ភកថា **ទំព័រ**

សេចក្តីផ្តើម..១

ជំពូកទី១: សញ្ញាណសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចនិងដែននេសាទ.........................៣

១-អំពីសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច..៣

ក-សញ្ញាណសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច ៣

ខ-គោលបំណងសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច ៣

គ-លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ផ្តល់សម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច.....................................៤

២-អំពីដែននេសាទ ៤

ក-សញ្ញាណដែននេសាទ ៤

ខ-ការបែងចែកតំបន់គ្រប់គ្រងផលផលក្នុងដែននេសាទ.....................................៥

គ-ដែននេសាទជាទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋ ៧

ឃ-អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចគ្រប់គ្រងដែននេសាទ ១០

ជំពូកទី២: នីតិវិធីផ្តល់សម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចក្នុងដែននេសាទ...................... ១២

១-លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យលើសំណើសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច.......................................១២

២-នីតិវិធី ១២

ក-ការផ្តួចផ្តើមសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច...១២

ខ-ការគ្រប់គ្រងនិងការកែប្រែកិច្ចសន្យាសម្បទាន ១៩

គ-យន្តការរដ្ឋបាលនិងការអនុវត្តកិច្ចសន្យាសម្បទានសេដ្ឋកិច្ច ២០

ឃ-ការពិនិត្យឡើងវិញនូវសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចដែលមានស្រាប់ ២៣

ង-កាតព្វកិច្ចសម្បទានិកនិងលក្ខខណ្ឌដកហូតដីសម្បទានសេដ្ឋកិច្ច............ ២៦

សន្និដ្ឋាន:...២៨

ឯកសារយោង:..៣១

អារម្ភកថា

សង្គ្រាមរ៉ាំរ៉ៃផ្ទៃក្នុងត្រូវបានបញ្ចប់តាមនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះរបស់**សម្ដេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា**។ការកសាងនិងការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសជាតិបាននិងកំពុងឈានទៅមុខជាលំដាប់លើគ្រប់វិស័យគួរឱ្យមោទនៈក្នុងនោះរួមទាំងវិស័យជលផលផងដែរ។

ដោយឡែក រចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងវិស័យជលផលត្រូវបានបង្កើតជាថ្មីឡើងវិញ តាំងពីឆ្នាំ១៩៨០ ដើម្បីគ្រប់គ្រងជលផលនិងធនធានជលផលប្រកបដោយនិរន្តរភាព។ វិស័យជលផលបានចូលរួមចំណែកជួយសម្រួលដល់ជីវភាពប្រជាពលរដ្ឋ អ្នកនេសាទ រៀបចំកន្លែងធ្វើនេសាទស្របតាមប្រភេទឧបករណ៍នេសាទ ដើម្បីចៀសវាងទំនាស់ផ្សេងៗ ដែលអាចកើតឡើងជាយថាហេតុ កាត់បន្ថយការធ្វើនេសាទហួសកម្រិត ថែរក្សាការពារព្រៃលិចទឹកនិងព្រៃកោងកាង កែលម្អដែននេសាទ ការពារជីវចម្រុះ បរិស្ថាន និងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីជលផល រៀបចំនិងការបង្កើតសហគមន៍នេសាទ ដើម្បីចូលរួមគ្រប់គ្រងនិងប្រើប្រាស់ធនធានជលផលប្រកបដោយនិរន្តរភាព អភិរក្សនិងអភិវឌ្ឍវារីវប្បកម្ម ចែកចាយផលនេសាទតាមតម្រូវការជូនប្រជាពលរដ្ឋទូទាំងប្រទេស ព្រមទាំងនាំចេញនិងប្រមូលថ្លៃឈ្នួលនេសាទលើឧបករណ៍នេសាទជាចំណូលថវិការដ្ឋស្របតាមផលស្តុកធម្មជាតិ ។

សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍នាសតវត្សទី២១ នេះ វិស័យជលផលបានចូលរួមចំណែកអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិថ្មីមួយទៀតតាមរយៈកម្មវិធីសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចលើផ្នែកណាមួយនៃដែននេសាទដែលឈប់បម្រើវិស័យជលផល ហើយដែននេសាទនេះបានទៅបម្រើវិស័យផ្សេងវិញ។ បានសេចក្តីថា ដែននេសាទនោះត្រូវបានរិចរិលឬគោករីងរាក់ ហើយពុំអាចធ្វើការកែលម្អឬស្តារឡើងវិញបាន ប៉ុន្តែដែននេសាទនោះបានទៅបម្រើលើវិស័យផ្សេងទៅវិញជាអាទិ៍ ធ្វើស្រែចំការដាំដំណាំឬការសាងសង់លំនៅដ្ឋាន ឬសំណង់ផ្សេងៗ។ល។ ដូចនេះ ដែននេសាទទាំងនោះដាច់ខាតត្រូវបង្វែរទិសដៅប្រើប្រាស់ឱ្យបានចំទិសដៅតាមនីតិវិធីពោលគឺ អនុវត្តកម្មវិធីសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចក្នុងដែននេសាទតាមរយៈការធ្វើអនុបយោគដែននេសាទមកជាទ្រព្យសម្បត្តិឯកជនរបស់រដ្ឋ ដើម្បីផ្តល់ជូនវិនិយោគិនធ្វើការអភិវឌ្ឍន៍។

ចំពោះនីតិវិធីនៃការធ្វើសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចក្នុងដែននេសាទ ស្នេរនិពន្ធនឹងសិក្សាស្រាវជ្រាវរកនូវឯកសារគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធនានា ដើម្បីលើកយកមកលាតត្រដាងបញ្ជាក់ជូន ព្រមទាំងជាចំណងដៃជូនដល់មន្ត្រីរដ្ឋបាលជលផលគ្រប់ថ្នាក់ធ្វើជាមូលដ្ឋានគតិយុត្តក៏ដូចជាការការពារដែននេសាទជាទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋបានគង់វង្ស ជាពិសេសរួចផុតពីការទន្ទ្រានកាន់កាប់ដែននេសាទដោយខុសច្បាប់ផងដែរ។

ការរៀបចំចងក្រងឯកសារស្រាវជ្រាវនេះ ស្នេរនិពន្ធសូមអភ័យទោសទុកជាមុនផងដែរ ចំពោះការអធិប្បាយពាក្យពេចន៍ឃ្លាឃ្លោង អក្ខរាវិរុទ្ធ ឬកិច្ចការស្រាវជ្រាវពុំទាន់បានគ្រប់គ្រាន់។ល។ ប៉ុន្តែស្នេរនិពន្ធសង្ឃឹមទុកជាមុនថាឯកសារស្រាវជ្រាវនេះ ពិតជានឹងផ្តល់ផលប្រយោជន៍តិចឬច្រើនជាក់ជាមិនខានឡើយ សម្រាប់ការគ្រប់គ្រង អភិរក្សនិងអភិវឌ្ឍធនធានជលផលប្រកបដោយចីរភាពសម្រាប់កូនចៅជំនាន់ក្រោយរបស់យើង៕

ធ្វើនៅរាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០១២

សេចក្តីផ្តើមៈ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមានផ្ទៃដីសរុបចំនួន១៨១.០៣៥ គម² មានប្រជាពលរដ្ឋសរុបចំនួន១៤.០៨០.៦៥៣ នាក់ មានរាជធានីចំនួន១ ខេត្តចំនួន២៣ ស្រុក/ខណ្ឌចំនួន១៩៤ ឃុំ/សង្កាត់ចំនួន១.៦៣៣ និងភូមិចំនួន១៣.៨៤០ (ទិន្នន័យលេខន័ឆ្នាំ២០១២ របស់ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ)។

កម្ពុជា ជាប្រទេសមួយដែលសម្បូរទៅដោយធនធានធម្មជាតិនិងប្រាសាទបុរាណជាច្រើន ជាពិសេសដីប្រកបទៅដោយជីជាតិដែលបានបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលដល់ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាក្នុងការបង្កបង្កើនផលដំណាំកសិកម្មជាច្រើនប្រភេទ។

ចំណុចសំខាន់មួយចំនួនក្នុងភូមិសាស្ត្រនៃប្រទេសកម្ពុជាដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់នោះរួមមាន តំបន់ភ្នំខ្ពស់ៗដែលស្ថិតនៅទិសនិរតីនៃប្រទេសគឺ ជួរភ្នំក្រវាញនិងតំបន់ភ្នំតូចៗ មួយចំនួនទៀតដែលតភ្ជាប់មួយផ្នែកពីជួរភ្នំក្រវាញឆ្ពោះទៅកាន់សមុទ្រនិងវាលទំនាបកណ្តាល។ តំបន់ទំនាបកណ្តាល ជាតំបន់ដីមានជីជាតិដែលអំណោយផលច្រើនទៅលើវិស័យកសិកម្មដែលមានក្រឡាផ្ទៃដី៦ លានហិកតា លាតសន្ធឹងជុំវិញបឹងទន្លេសាបដែលជាអតីតសមុទ្រទឹកសាបនិងសម្បូរទៅដោយធនធានជលផល ជាពិសេសមច្ឆជាតិ។ បឹងទន្លេសាបនៅក្នុងរដូវប្រាំងមានផ្ទៃក្រឡាប្រមាណ៣.០០០គម² និងនៅរដូវវស្សាមានផ្ទៃក្រឡាប្រមាណ១៦.០០០គម² ដែលជាផ្ទៃទឹកជំនន់ហូរមកពីទន្លេមេគង្គនិងតាមបណ្តាព្រែកឬស្ទឹងនានាដែលស្ថិតនៅជុំវិញបឹងទន្លេសាប។ បរិមាណត្រីដែលទឹកសាបដែលប្រមូលបានក្នុង១ ឆ្នាំគិតជាមធ្យមមានចំនួនចន្លោះពី៣៥០.០០០ តោនទៅ៥១៥.០០០ តោនក្នុងនោះ ផលចាប់តាមវាលស្រែមានចំនួន១៤០.០០០ តោននិងវារីវប្បកម្មចំនួន៧២.០០០ តោន (វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវជលផលទឹកសាបឆ្នាំ២០១៣)ដែលបរិមាណនេះ ត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ជាប្រទេសសម្បូរត្រីទឹកសាបទី៤ ក្នុងចំណោមប្រទេសដែលសម្បូរត្រីទឹកសាបជាងគេក្នុងពិភពលោកគឺ ប្រទេសចិន ឥណ្ឌា និងប្រទេសបង់ក្លាដេស។ តាមឯកសារស្រាវជ្រាវបានបញ្ជាក់ថែមទៀតថាប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជា ជាអ្នកចូលចិត្តបរិភោគត្រីច្រើនជាងគេដែលមានបរិមាណគិតជាមធ្យម៍ចំនួន៦៣ គីឡូក្រាម/ម្នាក់ក្នុង១ឆ្នាំ គិតជាតិប្រូតេអ៊ីនសរុបដែល ប្រើប្រាស់សម្រាប់ជាម្ហូបអាហារប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាទទួលបានជាតិប្រូតេអ៊ីនពីសាច់ត្រីចំនួន៨១,៥%។

ចំពោះតំបន់សមុទ្រវិញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមានឆ្នេរសមុទ្រសរុបប្រវែង៤៣៥ គីឡូម៉ែត្រ ហើយសម្បូរទៅដោយមច្ឆជាតិ ផ្កាថ្ម ស្មៅសមុទ្រ ជាពិសេសព្រៃកោងកាងតាមបណ្តោយឆ្នេរដែលជាជម្រកសម្រាប់ជាកន្លែងរស់នៅរបស់មច្ឆជាតិ ប្រកពផ្តល់ចំណី និងជាកន្លែងពងកូនដ៏សំខាន់របស់មច្ឆជាតិផងដែរ។ ប៉ុន្តែជាអកុសលភាពសម្បូរសប្បាយគួរឱ្យមោទនៈនេះ ត្រូវបានបំផ្លិចបំផ្លាញដោយសង្គ្រាមផ្ទៃក្នុងអស់ជាច្រើនទសវត្សរ៍រហូតដល់ចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ៩០ ទើបមានការបង្រួបបង្រួមនិងផ្សះផ្សាជាតិឡើងវិញ តាមរយៈនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះរបស់**សម្តេចអគ្គមហា**

សេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ សង្គ្រាមត្រូវបានបញ្ចប់ ការកសាងនិងការអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ បានចាប់ផ្ដើមតាមរយៈការបើកទូលាយដល់វិនិយោគិនជាតិនិងអន្តរជាតិលើគ្រប់វិស័យក្នុងនោះ រួមទាំងការផ្ដល់សម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចនៅក្នុងដែននេសាទផងដែរ។

ការផ្ដល់សម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចក្នុងដែននេសាទ គឺអនុញ្ញាតឱ្យសម្បទានិកឬអ្នកទទួលប្រយោជន៍កាប់ឆ្ការទាញយកផលដោយធ្វើអាជីវកម្មកសិ-ឧស្សាហកម្មនៅក្នុងផ្នែកណាមួយនៃដែននេសាទដែលឈប់បម្រើវិស័យជលផលឬផលប្រយោជន៍សាធារណៈ។ ប៉ុន្តែដែននេសាទអាចអនុវត្តកម្មវិធីសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចបាន លុះត្រាតែធ្វើអនុបយោគដែននេសាទនេះ មកជាទ្រព្យសម្បត្តិឯកជនរបស់រដ្ឋជាមុនសិន ទើបអនុវត្តកម្មវិធីសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចបាន (មាត្រា១៦ នៃនីតិភូមិបាលឆ្នាំ២០០១)។ បានសេចក្ដីថា ដែននេសាទដែលអាចធ្វើសម្បទានសេដ្ឋកិច្ចបានលុះត្រាតែក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទបានសិក្សាវាយតម្លៃថា ដែននេសាទនេះបានគោករីករាក់ហើយមិនអាចស្ដារឡើងវិញបានទេ និយាយរួមដែននេសាទនេះឈប់បម្រើវិស័យជលផលទៀតហើយ ហើយបានទៅបម្រើវិស័យផ្សេងទៀត។ ដូចនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវប្ដូរទ្រព្យនេះទៅបម្រើលើវិស័យផ្សេងទៀតតាមការជាក់ស្ដែង។

ចំពោះសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចក្នុងដែននេសាទ តាមបញ្ញត្តិនៃនីតិភូមិបាលឆ្នាំ២០០១ សម្បទានិកមានសិទ្ធិនៅលើដីធ្លីមានរយៈពេលកំណត់៩៩ ឆ្នាំតាមកិច្ចសន្យាដែលបានបង្កើតសម្បទាន ប៉ុន្តែមិនអាចឈានដល់ការបង្កើតសិទ្ធិជាកម្មសិទ្ធិដែលបានផ្ដល់សម្បទានបានទេ។ ម្យ៉ាងទៀត សម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចក៏មិនអាចកើតចេញពីស្ថានភាពកាន់កាប់ដីជាក់ស្ដែងបានដែរ។ សម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច ដាច់ខាតត្រូវតែមានសំអាងនូវលិខិតគតិយុត្តជាក់លាក់ដែលបានផ្ដល់មុនការចូលកាន់កាប់ដីធ្លីនោះដោយអាជ្ញាធរសាធារណៈដែលជាម្ចាស់ដីធ្លី (មាត្រា៥២ មាត្រា៥៣ និងមាត្រា៦១ នៃនីតិភូមិបាលឆ្នាំ២០០១)។

ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះ ដើម្បីស្វែងរកបណ្ដាវិធានគតិយុត្តទាំងឡាយដែលពាក់ព័ន្ធនិងនីតិវិធីជាធរមានក្នុងការផ្ដល់សម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចនៅក្នុងដែននេសាទ។ បន្ទាប់មក ស្នេរនិពន្ធនឹងលើកយកមកលាតត្រដាងបញ្ជាក់ជូនដល់មិត្តអ្នកអានដែលមានបំណងស្វែងយល់ជុំវិញបញ្ហាសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច ជាពិសេសជាឯកសារជូនដល់មន្ត្រីរដ្ឋបាលជលផលថ្នាក់មូលដ្ឋានទាំងអស់ ដើម្បីចូលរួមការពារ ថែរក្សា និងគ្រប់គ្រងដែននេសាទនិងធនធានជលផលប្រកបដោយនិរន្តរភាពសម្រាប់កូនចៅគ្រប់ជំនាន់ក៏ដូចជាការចូលរួមផ្ដល់ស្ថេរភាព សុវត្ថិភាពគតិយុត្តជូនសម្បទានិកដែលត្រូវបានផ្ដល់ដីធ្វើសម្បទានសេដ្ឋកិច្ចក្នុងដែននេសាទផងដែរ។

សញ្ញាណសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចនិងដែននេសាទ ស្នេរនិពន្ធនឹងលើកយកមកពិភាក្សាក្នុងជំពូកទី១ បន្ទាប់មកនីតិវិធីនៃការផ្ដល់ដីសម្បទានសេដ្ឋកិច្ចក្នុងដែននេសាទ ត្រូវបានលើកយកមកបញ្ជាក់ជូនក្នុងជំពូកទី២ បន្ទាប់៕

ជំពូកទី១: សញ្ញាណសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចនិងដែននេសាទ

១-អំពីសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច

ក- សញ្ញាណសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច

តើអ្វីទៅសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច? សម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចគឺ សំដៅដល់យន្តការសម្រាប់ផ្តល់ដីឯកជនរបស់រដ្ឋតាមរយៈកិច្ចសន្យាសម្បទានមួយជាក់លាក់ទៅឱ្យសម្បទានិក ដើម្បីប្រើប្រាស់សម្រាប់ធ្វើអាជីវកម្មកសិកម្មនិងកសិ-ឧស្សាហកម្ម។ ការធ្វើអាជីវកម្មកសិ-ឧស្សាហកម្មគឺ សំដៅដល់៖

-ការដាំដំណាំស្បៀងឬដំណាំឧស្សាហកម្មរាប់ទាំងការដាំដើមឈើ ចំការឈើ

-ការចិញ្ចឹមសត្វនិងវារីវប្បកម្ម

-ការងារសាងសង់ដូចជា រោងសិប្បកម្ម ឬរោងចក្រ និងការបំពាក់បរិក្ខារនានាសម្រាប់កែច្នៃវត្ថុធាតុដើមដែលជាកសិផលក្នុងស្រុកឬ

-សកម្មភាពរួមគ្នានៃសកម្មភាពមួយចំនួនឬទាំងអស់ដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ (មាត្រា២ នៃអនុក្រឹត្យស្តីពីសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច)។

ខ- គោលបំណងសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច

សម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច អាចត្រូវបានផ្តល់ឱ្យក្នុងគោលបំណងដូចខាងក្រោម៖

-អភិវឌ្ឍសកម្មភាពកសិកម្មប្រពលវប្បកម្មនិងកសិ-ឧស្សាហកម្មដែលតម្រូវឱ្យមានការវិនិយោគដើមទុនដំបូងក្នុងអត្រាខ្ពស់និងកម្រិតសមស្រប

-សម្រេចបាននូវការព្រមព្រៀងមួយចំនួនជាក់លាក់ពីអ្នកវិនិយោគសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍដីក្នុងលក្ខណៈសមស្របនិងប្រកបដោយចីរភាពដោយផ្អែកលើផែនការប្រើប្រាស់ដីនៃតំបន់នោះ

-បង្កើតភាពមានការងារធ្វើនៅជនបទក្នុងក្របខណ្ឌនៃការធ្វើប្រពលវប្បកម្មនិងការធ្វើឱ្យមានកាលានុវត្តភាពនៃការរកស៊ីចិញ្ចឹមជីវិតមានលក្ខណៈសម្បូរបែបនិងក្នុងក្របខណ្ឌនៃការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិតាមប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីសមស្រប

-លើកទឹកចិត្តរាល់ការវិនិយោគក្នុងគម្រោងសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច

-បង្កើតចំណូលរដ្ឋឬចំណូលរាជធានី/ខេត្ត ឃុំ/សង្កាត់ តាមការប្រមូលថ្លៃប្រើប្រាស់ដី ពន្ធ និងកម្រៃសេវាពាក់ព័ន្ធ (មាត្រា៣ នៃអនុក្រឹត្យស្តីពីសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច)និង

-បង្កើតការងារជូនប្រជាពលរដ្ឋនៅតាមមូលដ្ឋានឱ្យមានការងារធ្វើកាន់តែច្រើនថែមទៀតតាមការរីកចម្រើន